

میزان الموازین فی امر الدین

*علی رمضانی

گزارش زیر در پی مشاهده نسخه چاپ سنگی کتاب در کتابخانه ملی ایران تهیه گردیده است. این کتاب که نگاشته نجفعلی دانش خویی تبریزی و در پاسخ به کتاب «میزان الحق» نوشته یک فرد مسیحی به زبان فارسی می باشد، در سال ۱۲۸۷ به اتمام رسیده و یکسال بعد در سال ۱۲۸۸ ش در چاپخانه عامره شهر استانبول ترکیه در قطع رقعی به چاپ سنگی با کاغذ کاهی رسیده است. طبق بررسیهای اولیه از این کتاب، یک نسخه در کتابخانه ملی و نسخه دیگر در کتابخانه مجلس شورای اسلامی موجود است.

کتاب دارای یک مقدمه به نام صحیفه در هشت صفحه و پنج میزان در ۲۸۷ صفحه، جمعاً ۲۹۵ صفحه می باشد. البته قبل از شروع متن اصلی کتاب، هفت صفحه فهرست عناوین موجود تنظیم شده که در مجموع تعداد صفحات بالا محاسبه نشده است.

هر میزان از کتاب مشتمل بر ده معیار در پاسخ به شباهات موجود در میزان الحق می باشد.

---

*. پژوهشگر.

فهرست کامل کتاب عیناً به ترتیب زیر است:

صحیفه

- در ستایش خدای و دورد بر درگاه او تعالی
- سبب تألیفیش
- مقدمه (وصایای نویسنده)
- مجلمل حال پروتستانی

میزان نخستین از میزان الموازین

بیان اطوار خداشناسی و آنچه متفرق به آن است.

- بیان معیار اول: بیان توصیف خدای به صفات کمال
- معیار دوم: اشعار بر تحریف انجیل و بطلان عقائدی که منافی با توحید باری است.
- معیار سیم: بیان لزوم مناسب مدرک با مدرک و امتناع ادارک ذات باری تعالی
- معیار چهارم: در شناختن خدای از جهت آیات و علامات و بیان علت ایجاد موجودات و نشان دادن مصنوع صانع را و بیان اطوار و احوال انسانی مبدء و معاد
- معیار پنجم: در عدم جواز دخول چیزی بذات خدای و خروج چیزی از آن و بیان مبدأ اشیاء و مظہریت مخلوق اول مر صفات کمالیه صانع را
- تمثیل ریانی و بیان چگونگی ظهور خدای تعالی در آفریدگان
- معیار ششم: در ترتیب مراتب وجود و بیان واسطه کبری و نبی مطلق مر عالم امکان را
- معیار هفتم: سبب تقدم عبودیت نبی مطلق بر نبوت او
- تفسیر حمد خدای و شهادت یوحنا بر آن نبی مطلق و مکاشفات خویش و نشناختن عیسویان حرمت ذات پاک مسیح را

- **معیار هشتم:** بیان پیدا شدن ظلمت و تاریکی و مراتب آن و بیان بعثت انبیاء و رسول و هادیان سبل

- **معیار نهم:** بیان جهات تأسیس شرایع در هر زمانی به اقتضای آن زمان و کیفیت وقوع امتحانات خدای در مخلوقات

- **معیار دهم:** بیان نسبتها و اضافتها که به خدای داده می شود مانند: روح الله، ذات الله و بیت الله و امثال آنها

میزان دویمین از میزان الموازن

در پیدا کردن دین حقیقی و شناختن راه راست خدای از روی بصیرت و انصاف

- **معیار اول:** ملاحظه کردن حال بی دینی و تدین در بیرون از هر دو حال

- **معیار دوم:** مشاهده حال بی دینان با دلائل خودشان از یکطرف و صاحبان ادیان مختلف از طرف دیگر

- **معیار سوم:** قیاس حال پروتستانها و حق دخول و عدم دخول آنها در دایره اهل ادیان

- **معیار چهارم:** رجحان ترک بی دینی و قبول یکی از مذاهب و شرایع به قول مطلق به برهان عقل و ذکر دلیل دویم

- **معیار پنجم:** اعتراف کردن بی دینان در مقام صفاتی طویّت و بقای انصاف بر اینکه امر دین را مطلقاً انکار نمی توان کرد

- **معیار ششم:** لزوم وجود وسائل از انبیاء و انبیاء در میان خاکیان و صنایع مقدس و انتخاب سه گروه از میان اهل ادیان که صاحب کتب ثالثه هستند.

- شروع به مکالمات در میان مسلم با عیسوی در جمله اطوار و مسائل مختلفه خودشان

- **معیار هفتم:** مجلس دویم از مکالمات عیسوی با مسلم

- **معیار هشتم:** مجلس سیم از مکالمات مسلم با عیسوی

- معیار نهم: معنی عبودیت و ریوبیت و بیان مقام مسیح از صنایع مقدس و تحقیق معنی متکلم و کلمه الهیه اولیه و بیان اول مخلوق
- معیار دهم: نمونه از کیفیت تحریف یافتن تورات و انجلیل با دلائل واضحه و بیان فقراتی که در تحریف آنها جای اشتباه نیست.

میزان سیمین از میزان الموازین

- در سنجدیدن سخنان پروتستانی که انکار تحریف کتب و نسخ شرایع متقدمه را کرده‌اند
- معیار اول: در تحقیق سخنان میزان الحق پروتستانی که در اثبات صحت تورات و انجلیل آورده است
- معیار دوم: در بیان تحقیق سخنانی که به استناد نسخه‌های کتب عهد عتیق و جدید آورده‌اند.
- معیار سوم: نمونه از سخنان نالایق که در حق انبیاء در تورات و غیره نوشته‌اند.
- معیار چهارم: در شرایط الهام حقیقی که صاحب المیزان الحق پروتستانی آورده و موازنی آن شرایط در حق تورات و انجلیل
- معیار پنجم: سخن در وقوع و عدم وقوع نسخ در کتب و شرایع متقدمه
- ذکر بعضی از دلائلی که در کتب متقدمه در خصوص بعثت خاتم انبیاست
- معیار ششم: اثبات وقوع نسخ در احکام شریعت موسوی به سبب آمدن عیسی، به دلائلی که خود در مقام عدم وقوع نسخ آورده‌اند
- معیار هفتم: در بیان عهد ابدی بودن ختنه، به نص تورات و سبب ترک آن که عیسی‌ویان کرده‌اند و تحقیق دلائلی که در این مطالب دارند
- معیار هشتم: در بیان سخنانی که در رد بر وقوع تحریف در کتب متقدمه آورده‌اند
- معیار نهم: در تحقیق معنی انحصار نجات و شفاعت که در عیسی علیه السلام می‌کنند

- معیار دهم: خلاصه مطالبی که در این میزان گفته شد و رسانیدن سلسله سخن به اینکه در میان سه گروه از صاحبان کتب ثالثه کار منحصر به تحقیق در امر اسلام خواهد بود.

میزان چهارمین از میزان الموازین

- در بیان بشارات تورات و انجیل است در حق پیغمبر موعود

- معیار اول: در بیان کیفیت وقوع امتحانات خداوندی است در حق هر قوم و هر گروهی در هر زمانی

- معیار دوم: در بیان دلالت واضحه آیات کتاب موسی به حضرت خاتم الانبیاء و عدم دلالت آنها به جناب عیسی (علی نبیئنا و علیه السلام)

- معیار سوم: در ذکر بشارتها واردہ در حق حضرت خاتم الانبیاء و برخاستن آن جناب با شمشیر و حکم جهاد از نص تورات و انجیل و حکمت حکم شمشیر

- معیار چهارم: دلایل صریحه آیات زبوری که در حق عیسی ملیئل آمده است بر بعثت خاتم الانبیاء علیه و آلہ السلام

- تفسیر آیات مکاشفات یوحنا که صریح در حق پیغمبر آخر الزمان است.

- معیار پنجم: بشارت زبور از بعثت خاتم پیغمبر با شمشیر

- تفسیر و اشارت در معنی عصای آهینین که در چند جای از انجیل حاضر وارد شده است.

- معیار ششم: بشارت از کتاب اشعياء در حق حضرت خاتم الانبیاء علیکم اللہ و تذییل سخن به وقوع تحریفاتی که در فقرات مذکوره کرده اند

- معیار هفتم: بیان معنی ملکوت آسمان که مسیح علیکم اللہ در نمازها درخواست نزدیکی آن را از خدا می کرد

- معیار هشتم: بقیه اشارات انجیلیه در ظهور صاحب الملکوت که با چماق آهینین مبعوث گردیده و شریعت محکمه در زمین گذاشت

قسم

- معنی (فارقیتا) که در انجلیل حضرت مسیح بشارت او را داد
- معنی اتحاد و حمل چیزی بر چیز دیگر و تقسیم این گونه حملیات بر هشت

شال / هفتمین / شماره ۳۳ / پیاپی ۱۱

- **معیار نهم:** بشارت دیگر در حق حضرت نبی مطلق علیه الصلاة و السلام از انجلیل و بیانات دیگر که در ذیل آن است.
- **معیار دهم:** معنی کلام یحیی علیہ السلام که گفت: بعد از من کسی خواهد آمد که پیش از من است تا آخر آن کلام و ابطال تأویلی که عیسویان در آن باب کنند
- **پایان سخن:** ختم میزان چهارمین به مناجات باری تعالی

میزان پنجمین از میزان الموازین

- در اتمام بیانات در خصوص معجزات و وحی و الهام آسمانی و ستایش از قرآن و دیگر اطوار دین اسلام
- **معیار اول:** سخن در صدور معجزات از پیغمبر آخر الزمان و بیان آیات قرآنی که میزان الحق آنها را دلیل مطلب خود دانست
- **معیار دوم:** ترجمه فقرات رساله (حجّة بالغه) در خصوص معجزات و جواب سایر مطالب شیخ نصرانی که در اعتراض بر اسلام آورده است
- **معیار سوم:** در شناختن پیغمبر راستگوی و پیغمبر کاذب و میزان تصدیق و تکذیب ایشان
- **معیار چهارم:** در بیان عظمت قرآن و جلالت شأن آن برهان الهی و بعضی از سخنان لطیف که در این مقام آورده شده
- **معیار پنجم:** سخن در آیت کریمه «أَفْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَ انشَقَّ الْقَمَرُ» و تحقیقات دیگر در این مقام

- (کلمه توحید) و اجمال بیاناتی که در آن کلمه طیبه تواند بود
- **معیار ششم:** در وجود اخبار قبل از وقوع در قرآن و بیان اعتراضاتی که در

میزان الحق آورده‌اند

- **معیار هفتم:** بیان اطوار بهشت و دوزخ و مانند آن که مؤلف در فهمیدن آن اشتباه کرده

- **معیار هشتم:** بعضی از نسبتهای نالایق که در تورات و غیر آن در حق انبیاء و اولیاء گفته‌اند

- **معیار نهم:** بیان حال قرآن و معنی امّی بودن پیغمبر آخرالزمان و باقی مطالب که در آن میان آورده شد

- **معیار دهم:** بیان از بدایت حال انسانی و مراتب نزول و صعود او در منازل و عوالم چند و شرط وصول این مخلوف مکرم به مقصد اصلی

